

Regelbunden tillsyn i Fastebolskolan och Högbyskolan

Förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Förskoleklass och grundskola årskurs 1–3

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Järfälla kommun och besökt Fastebolskolan den 13 november och Högbyskolan den 18 november 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns i separata material och på Skolinspektionens webbplats ([www.skolinspektionen.se/Regelbunden tillsyn](http://www.skolinspektionen.se/Regelbunden_tillsyn)).

På de punkter där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 11 maj 2009.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna, vilket sker i samband med skolbesöket.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. I skolorna intervjuades rektorn, lärare och elever. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Tabell 1: Antal elever på skolorna

Fastebolskolan	Antal elever
Förskoleklass	41
Grundskola (1-6)	355

Högbyskolan	Antal elever
Förskoleklass	26
Grundskola (1-3)	73

Källa: Skolornas uppgifter, hösten 2008

Fastebolskolan ligger i Viksjö skolområde och innefattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1-6. Personalen är organiserad i arbetslag med arbetslagsledare. Tillsynen av Fastebolskolan innefattar förskoleklass och årskurs 1-3.

Högbyskolan ligger i Viksjö skolområde och innefattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1-3. Personalen är organiserad i tre arbetslag med varsin arbetslagsledare. Tillsynen av Högbyskolan innefattar förskoleklass och årskurs 1-6.

Skolledningen för båda skolorna består av rektor och biträdande rektor. I skolorna finns även utvecklingsledare som tillsammans med rektorn driver de pedagogiska utvecklingsfrågorna.

Skolorna ingår, tillsammans med övriga kommunala skolor i Järfälla, i försöket med timplanelös utbildning i grundskolan.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Tabell 2: Måluppfyllelse i årskurs 5

	Fastebolskolan					Riket
	2003	2004	2005	2006	2007	2007
Andel (%) som ej nått målen i samtliga ämnen	.	.	.	.	.	.

. = Uppgift saknas

Kommentar och bedömning

Av tabell 2 framgår att Fastebolskolan saknar uppgifter om hur stor andel av eleverna i årskurs 5 som nått kursplanernas mål i alla ämnen. Detta bedöms under avsnitt 3.4.1.

När det gäller de nationella ämnesproven i årskurs 5 visar Fastebolskolans egen statistik att drygt 80 procent av eleverna når målen år 2008. Resultaten på ämnesnivå visar att 87 procent når målen i matematik, 91 procent i svenska och 94 procent i engelska. Jämfört med år 2006 och 2007 visar resultaten på en stadig förbättring i engelska och matematik samt en variation mellan 92 och 95 procent i svenska. Resultaten från de nationella ämnesproven indikerar att skolan når godtagbara resultat, trots att det är viktigt att alla elever når målen. Någon bedömning av skolans samlade resultat i årskurs 5 kan dock Skolinspektionen inte göra då det saknas en samlad bild av kunskapsresultaten i årskurs 5 i Fastebolskolan.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen är det lärarens ansvar att utifrån kursplanernas krav kontinuerligt följa upp och utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Tillsynen visar att alla ämnen inte följs upp för varje elev på skolorna, till exempel finns det brister när det gäller uppföljningen av de naturorienterande ämnena i de lägre årskurserna. Skolinspektionen bedömer att åtgärder behövs för att säkerställa att elevernas kunskapsutveckling och resultat följs upp i samtliga ämnen i förhållande till läroplanens krav.

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I grundskoleförordningen anges att minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Tillsynen av Fastebol och Högby skolor visar att utvecklingssamtalen främst fokuserar engelska, matematik och engelska och att det varierar mellan olika lärare hur tydlig informationen är om elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen. Till exempel är informationen om elevens kunskapsutveckling i de naturorienterande ämnena ofta bristfällig. Rektorn och lärarna är medvetna om dessa brister och ett utvecklingsarbete pågår vid tidpunkten för tillsynsbesöket. Skolinspektionen bedömer att innehållet i utvecklingssamtalen tydligare behöver kopplas till kursplanernas nationella mål i samtliga ämnen.

1.2.3 Lärarna upprättar en framtidsytande individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt grundskoleförordningen ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Den ska vara framtidsytande och skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Från och med den 15 juli 2008 har bestämmelsen i grundskoleförordningen om individuell utvecklingsplan ändrats. Den ska också innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Dessa omdömen får vara betygsliknande men bör anpassas till elevens ålder och förutsättningar. Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen har reviderats med anledning av ändringen. Fastebolskolan och Högbyskolan har vid tillsynstillfället inte genomfört utvecklingssamtal med alla elever. Skolinspektionen har dock vid sitt besök tagit del av planer som upprättats vårterminen 2008 och som därför bedöms utifrån de tidigare bestämmelserna för individuella utvecklingsplaner. De planer som Skolinspektionen har tagit del av bedöms behöva utvecklas så att mål och skolornas insatser tydligare framgår med utgångspunkt i de nationella kursplanerna. Vidare förutsätter Skolinspektionen att de nya bestämmelserna om individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen ligger till grund för skolans fortsatta arbete i detta avseende.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.2 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

I läroplanen och kursplanerna står att målen att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Dessa mål ska utgöra det främsta underlaget för planeringen av undervisningen. Målen uttrycker bland annat att eleverna ska utveckla nyfikenhet, lust att lära och tillit till sin egen förmåga, lära sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden.

I diskussioner med lärarna framkommer att det råder osäkerhet kring betydelsen av mål att sträva mot och att dessa av vissa lärare uppfattas som individuella mål som kommer "efter" uppnåendemålen. Ett utvecklingsarbete pågår dock vid tidpunkten för tillsynsbesöket. Skolinspektionen bedömer att betydelsen av målen att sträva mot behöver tydliggöras för lärare och elever. Skolorna behöver även följa upp och utvärdera undervisningen för att försäkra sig om att denna utgår från läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen ska läraren se till att elever oavsett kön och kulturell bakgrund får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. För att eleverna, i enlighet med läroplanens intentioner, ska kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs också att skolan klargör vilka mål utbildningen har.

Tillsynen i Fastebolskolan och Högbyskolan visar att eleverna generellt sett har en begränsad kännedom om målen för utbildningen. Mål ersätts ofta av områden som ska klaras av inom en viss tid eller en metod, till exempel att läsa många böcker för att nå ett mål.

6 (12)

Tillsynen visar även att de har begränsade möjligheter att påverka undervisningens innehåll och planering. Skolinspektionen bedömer att elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt eget lärande behöver förbättras.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt grundskoleförordningen ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka elevens behov är, hur behoven ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I Fastebolskolan och Högbyskolan upprättas åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd. Skolinspektionen har dock tagit del av flera åtgärdsprogram som till stor del består av uppgifter som eleverna förväntas utföra, som till exempel "att klara nationella ämnesprovet i år 5". Däremot framkommer inte vilka skolans insatser är, för att stödja eleven, eller hur dessa insatser ska utvärderas. Skolinspektionen bedömer att arbetet med åtgärdsprogrammen behöver förbättras.

2 Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Planen bör vara konkret och utgå från aktuell kartläggning av verksamhetens behov som utgångspunkt för planerade åtgärder under det kommande året. Enligt en särskild förordning ska eleverna vara delaktiga vid framtagandet, uppföljning och bearbetning av planen, se vidare skolverkets Allmänna råd och kommentarer för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7). I detta arbete bör beaktas att plankravet från och med den 1 januari 2009 framgår av 14 a kap. 8 § skollagen och 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567). I Fastebolskolan och Högbyskolan finns ett dokument benämnt "Vår värdegrundspolicy för lika behandling". Skolinspektionen har granskat detta dokument och bedömer att det inte kan likställas med en likabehandlingsplan trots att dokumentet är väl förankrat i skolorna. Dokumentet saknar en aktuell kartläggning av respektive skolas behov inom området, åtgärder om vuxen kränker elev, vem som ansvarar för dokumentation kring händelser samt hur skolorna arbetar med diskrimineringsgrunderna. Skolinspektionen bedömer att åtgärder måste vidtas för att upprätta en likabehandlingsplan för varje verksamhet som fullt ut svarar mot författningarnas krav.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Den regelbundna tillsynen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1. Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.2. Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.3. Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Undervisning i svenska som andraspråk ska enligt grundskoleförordningen anordnas för de elever som behöver det. Beslut om sådan undervisning ska fattas av rektorn. I Fastebolskolan och Högbyskolan finns, enligt rektorn och lärarna, elever som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk men som istället erbjuds särskilt stöd i svenska. Rektorn uppger vid intervjun att ett utvecklingsarbete pågår vid skolorna och att personal deltar i kompetensutveckling i svenska som andraspråk. Skolinspektionen bedömer dock att skolan inte gör någon tydlig åtskillnad mellan ämnena svenska och svenska som andraspråk och att åtgärder behövs så att undervisningen i svenska som andraspråk uppfyller förordningens krav.

3.1.4. Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.5. Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2. Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1. Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt skollagen ska kommuner för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. I både Fastebolskolan och Högbyskolan är andelen lärare med pedagogisk examen mycket hög. I skolorna undervisar varje klasslärare i alla ämnen oavsett behörighet. Detta kan leda till att lärare med utbildning i svenska undervisar i de naturorienterade ämnena eller att lärare med behörighet i matematik undervisar i engelska. Skolinspektionen vill göra skolorna uppmärksam på att framöver använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

3.2.2. Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3. Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1. Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2. Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.3. Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4. Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1. Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt skollagen och läroplanen har rektorn ett ansvar för att eleverna når målen för utbildningen. Detta medför en skyldighet att kontinuerligt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav. I båda skolorna pågår ett kontinuerligt kvalitetsarbete som tar sin utgångspunkt i projekt eller genomförda aktiviteter. Dessa utvärderas och analyser leder till förändringar av arbetet nästa läsår. I tillsynen framkommer dock att det saknas en systematisk behandling i vilken mån de nationella målen har förverkligats och vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Vidare framkommer att det på övergripande skolnivå saknas uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 i samtliga ämnen. Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan behöver förbättra sitt kvalitetsarbete och vidta åtgärder för att följa upp elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5.

3.4.2. Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning. Stöd för hur kvalitetsredovisningar kan upprättas finns i Skolverkets Allmänna råd och kommentarer för kvalitetsredovisning.

Skolinspektionen har tagit del av Fastebol-Högby skolors kvalitetsredovisning för år 2007. Denna innehåller vissa beskrivningar av i vilken mån skolorna har uppnått resultat i förhållande till nationella mål, analys och bedömningar av måluppfyllelsen samt vissa åtgärder som behöver vidtas för bättre måluppfyllelse. Endast resultat i matematik, svenska och engelska anges. Vidare saknas en redovisning av resultaten inom normer och värden samt en redovisning av skolorna uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Det behöver även tydligare framgå när resultat, analys av resultaten samt åtgärder för utveckling skiljer sig åt mellan de två skolorna. Analysen kan förtydligas och tydligare kopplas till ett nationellt mål. Slutligen har inte eleverna getts möjlighet att delta i framtagandet av skolornas likabehandlingsplan. Skolinspektionen bedömer därmed att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller de krav som förordningen ställer.

Stockholm 2009-02-11

Marie Morin

Sigbritt Gålnander